

Център за семиотични и културни изследвания

eБИБЛИОТЕКА

КЛИФЪРД ГИЪРЦ

„ПЛЪТНОТО ОПИСАТЕЛСТВО“: ОПИТ ЗА
ИНТЕРПРЕТАТИВНА ТЕОРИЯ НА КУЛТУРАТА

2

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА КУЛТУРИТЕ КЛИФЪРД ГИЪРЦ

CLIFFORD

GEERTZ

THE
INTERPRETATION
OF CULTURES

50

**„ПЛЪТНОТО
ОПИСАТЕЛСТВО“:**

ОПИТ
ЗА
ИНТЕРПРЕТАТИВНА
ТЕОРИЯ
НА
КУЛТУРАТА

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА КУЛТУРИТЕ КЛИФЪРД ГИЪРЦ

3

[...] моделът, по който се развива **понятието за културата**, около което се зароди цялата антропология [...] в подкрепа на едно по-тясно специализирано и, поне според мен, по-мощно в теоретично отношение **понятие за културата**, което да дойде на мястото на прословутото „най-сложно цяло“ на Е. Б. Тайлър – което, макар да не отрича творческия му потенциал, струва ми се, е достигнало точката, в която замъглява повече неща, отколкото разкрива.

До какво понятийно тресавище може да доведе теорията на културата, ако я правим по принципа на Тайлър, се вижда в една работа, която все още е добър увод в антропологията: „Огледало на човека“ на Клайд Клъкхън. Клъкхън успява да даде последователно следните **определения за култура**:

- 1) „съвкупният начин на живот на един народ“;
- 2) „социалното наследство, което индивидът получава от групата“;

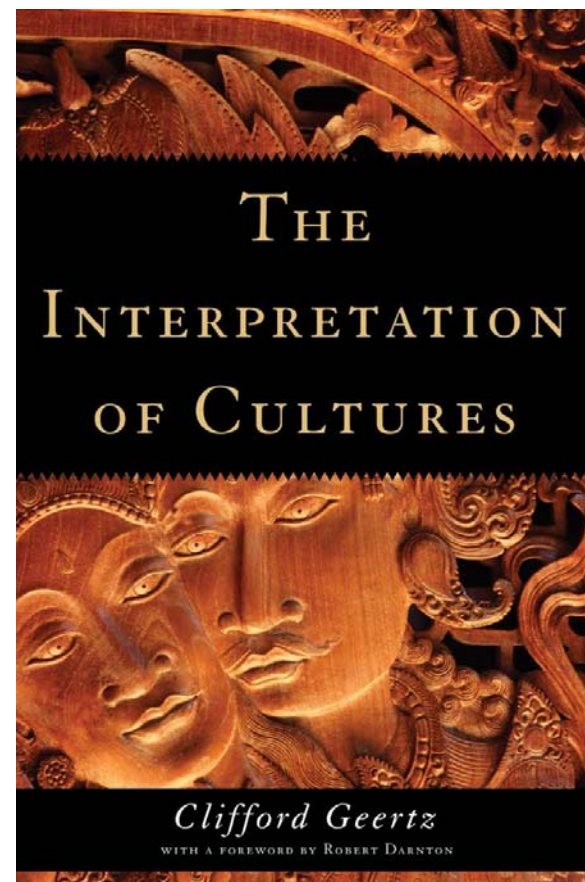
ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА КУЛТУРИТЕ КЛИФЪРД ГИЪРЦ

3) „начин на мислене, чувстване и вярване“; 4) „абстракция от поведението“; 5) „теория на антрополозите за почина, по който фактически се държи дадена група хора“; 6) „склад за натрупано познание“; 7) „сбор от стандартизирани ориентации спрямо повтарящи се проблеми“; 8) „заучено поведение“; 9) „механизъм за нормативно регулиране на поведението“; 10) „сбор от техники за приспособяване както към външните условия, така и към останалите хора“; 11) „утайка на историята“.

И сякаш в отчаяние прибягва към сравнения като карта, сито, матрица. Пред лицето на подобна теоретична бъркотия, дори една малко стеснена и недотам установена, но поне вътрешно съгласувана концепция за културата и, което е още по-важно, притежаваща определена теза, вече е някакво усъвършенстване. (Трябва да се признае, че самият Клъкхън остро осъзнава този факт.) Еклектизмът се самоотрича не защото съществува само една посока, в която си струва да се движи човек, а защото съществуват твърде много – необходимо е да се избере.

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА КУЛТУРИТЕ КЛИФЪРД ГИЪРЦ

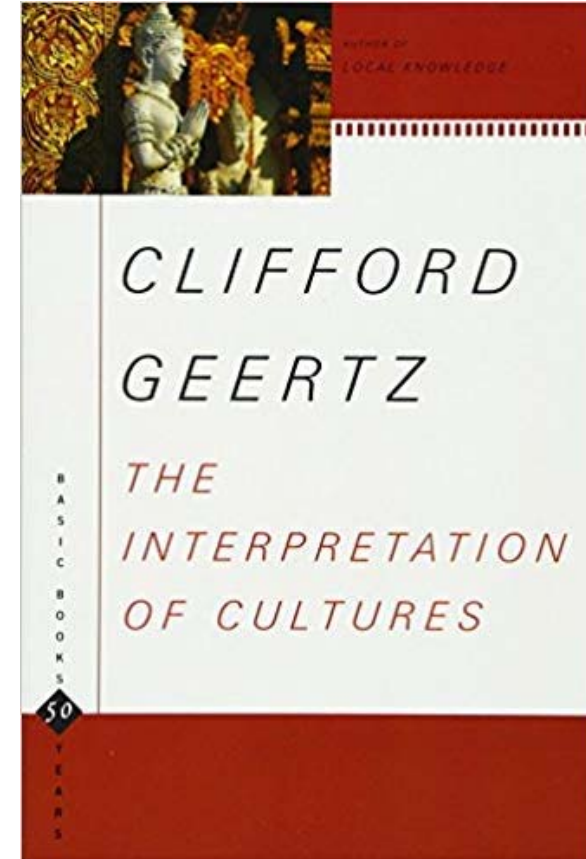
Понятието *култура*, към което се придържам и аз, и чиято полза се опитват да разкрият следващите есета, е **семиотично по своята същност**. Вярвайки заедно с Макс Вебер, че човек е животно, увиснало на паяжина от значения, която самият той е изплел, аз приемам, че тая паяжина е културата и че следователно **анализът на културата не е експериментална наука, търсеца закона, а е интерпретативна наука, търсеца значението**. Аз търся обяснението, възпроизвеждането на социалните изрази, които на повърхността си са енигматични. Но самото това изявление – цялата доктрина в едно изречение – изисква известно обяснение.

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА КУЛТУРИТЕ

КЛИФЪРД ГИЪРЦ

Културата, този документ в действие, е публична. Безкрайният спор в антропологията – безкраен, защото е безпредметен – дали културата е субективна или обективна, както и придружаващата го размяна на интелегентски ругатни (идеалист – материалист, менталист – бихевиорист, импресионист – позитивист) е изцяло плод на погрешно разбиране. **Основният източник на теоретично объркване** в съвременната антропология е един възглед, който в този момент е особено широко разпространен, а именно, че „**културата се намира в умовете и сърцата на хората**“. (Уърд Гудинаф)

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА КУЛТУРИТЕ КЛИФЪРД ГИЪРЦ

Целта на антропологията е да се разширява вселената на човешкия разговор. Но това е цел, на която едно семиотично понятие за културата подхожда особено добре. Като взаимно свързани системи от разбираеми знаци (които бих нарекъл символи, пренебрегвайки частните употреби), **културата** не е сила, не е нещо, на което просто бихме могли да отдадем обществените събития, начини на поведение, институции или процеси; тя е **контекст** – нещо, вътре в което те могат да бъдат описани смислено, т.е. плътно. Да се разбере **културата** на един народ, значи да се разкрие тя като нормална, без да се заличава нейната специфика. **Антропологичните изследвания са интерпретации, при това от втори или трети порядък** (по определение само местният жител дава интерпретации от първа ръка – това си е *неговата* култура). Етнографското описание има три характерни черти: то е интерпретативно; интерпретира протичането на обществения разговор; интерпретацията се състои в опит да бъде спасено „казаното“ при този разговор от бързопреходността на случая и да бъде фиксирано така, че да може да се чете.

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА КУЛТУРИТЕ КЛИФЪРД ГИЪРЦ

8

Същевременно трябва да се признае, че интерпретацията на културата има няколко характерни черти, които особено затрудняват нейното теоретично развитие. Първата е, че теорията трябва да стои много по-близо до своя материал в сравнение с другите науки, които дават повече простор на творческата абстракция. Само късите полети на абстрактния разсъдък са резултатни в антропологията. По-дългите се зарейват в логически мечти, академични блянове, в търсене на формалната симетрия. **Смисълът на семиотичния подход към културата, както вече казах, е да ни помогне да намерим достъп до понятийния свят, в който живеят обектите на нашето изследване, така че ние да може да говорим с тях, в широкия смисъл на тази дума.** Напрежението между подтика да се проникне в една непозната вселена от символни действия и изискванията за техническо развитие на теория на културата, между подтика за схващане и подтика за анализ е по необходимост голямо и всъщност непреодолимо.

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА КУЛТУРИТЕ КЛИФЪРД ГИЪРЦ

И наистина, колкото повече се развива теорията, толкова по-силно става напрежението. Това е първото условие на **теорията на културата** – тя не е господар сама на себе си. Тъй като е неотделима от непосредствеността, свързана с *плътното описание*, свободата ѝ да се оформи по силата на своята вътрешна логика е доста ограничена. Обобщението, до което успява да достигне, се ражда от тънкостта на разграниченията ѝ, а не от обхватността на абстракциите ѝ. А от това произтича една особеност – прост емпиричен факт за развоя на нашето познание за културата: развоят на културите е на тласъци. Всеки сериозен културен анализ започва от самото начало и завършва дотам, докъдето му стигне интелектуалният заряд.

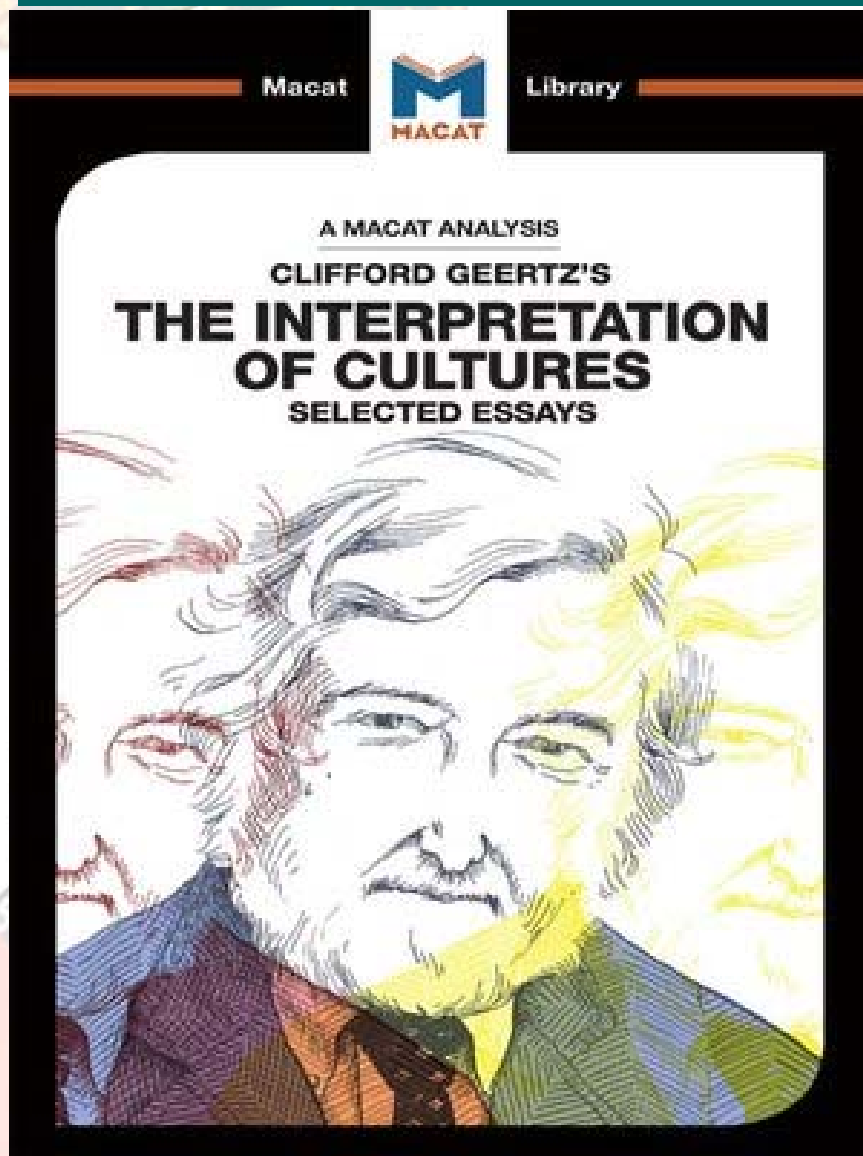
[...] **Не може да бъде написана една „Обща теория на интерпретацията на културата“.**

[...] **Анализът на културата е по същността си незавършен. По-лошо, той е толкова незавършен, колкото по-надълбоко прониква.**

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА КУЛТУРИТЕ

КЛИФЪРД ГИЪРЦ

10

Текстът е по: Клифърд Гийрц. Интерпретация на културите. – В: Идеи в културологията. Том 1. София, УИ „Св. Климент Охридски“, 1990, с. 526-557; превод: М. Кръстева, редактор Д. Кюранов. Всички права на автора, издателя, преводача и редактора са запазени.

Оригинално заглавие: Clifford Geertz. The Interpretation of Cultures. New York, 1973.

Презентацията е с образователна цел и е предназначена за студентите от НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“, които изучават модул „Световна култура“.